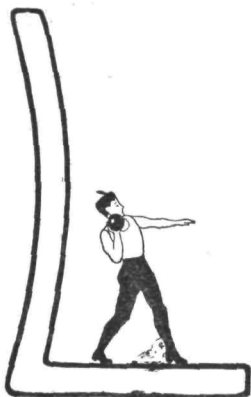

PROFESOR MAKSO PIRNAT:

Skladatelj Davorin Jenko. (1835—1914).

ep dan je sijal v pozni jeseni leta 1843. nad ljubo našo gorenjsko pokrajino. Prijazno se je svetila pod Kravavcem mala gorska cerkvica sv. Ambroža in zrla dol na mogočno svojo mater, na farno cerkev v Cerkljah in na lepo Cerkljansko polje, kjer so ljudje rvali repo in korenje. Gozdovi gori na Šenturški gori, na Viženčih in na Štefanji gori so se kopali v žarkih jesenskega solnca, se čudovito izpreminjali v svoji pozni pisani obleki in se ponašali z bogastvom pestrih barv na svojem venečem listju.

Nedaleč od Cerkljan — pri Podjedu v Dvorjeh — pa je stal tisto jutro naprežen na dvorišču koleselj. Sedla je na voz odločna Podjedova mama in poleg sebe posadila drobnega osemletnega sina Martina, da ga popelje v Kranj v šolo. Bog z vama, ti dobra mati in ti nedolžni fante, ki se s solznim očesom oziraš na domačo hišo in na očetov mlin ob potoku Reki, na dvorjanske gozdove in na prijazno dvorjansko podružnico!

Podajaš se na težavno pot, fante! Pa s tabo gre blagoslov ljubeče matere, s sabo nosiš lepe duševne darove in dobro, mehko slovensko srce. Ne izgubiš se tam zunaj v svetu.

V Kranju odda mati sina pri znanih ljudeh, poskrbi vse potrebno in se zgodaj popoldne odpelje domov. Martinu pa je postalo po materinem odhodu tako tesno med mestnim zidovjem, da jo mahne preko Šenčurja v Cerklje in Dvorje, kamor dospe še pred materjo. Slaba vest ga začne peči. Zleze na visoko hruško pred domačo hišo in se skrije med vejami.

Ko pride mati domov, pokliče hlapca, da razpreže. Hlapec se tako slučajno ozre na hruško, bistro njegovo oko hitro zapazi gori Martina in opozori mater nanj.

Kaj stori mati? Hlapcu ukaže, naj takoj napreže in odpelje fanta v mesto.

Tako je začel trnjevo pot šolanja naš skladatelj Dav. Jenko, kakor mi je sam pravil.

Davorin Jenko se je porodil dne 10. novembra leta 1835. v Podjedu v Dvorjah poleg Cerkljan na Gorenjskem.

Spodnji in zgornji oddelek prvega razreda je pohajal v Kranju. V zgornjem oddelku mu je bil sošolec Simon Jenko iz Podreče, naš poznejši slavni pesnik. Za učitelja sta imela tisto leto Idričana Marka Podobnika, za kateheta pa Jurja Grabnarja, ki je bil tudi obenem vodja ljudske šole v Kranju. Učitelj Marko Podobnik je bil nadarjen glasbenik, katehet pa sotrudnik »Kranjske Čbelice«, poseben čestilec pesnika Prešerna in pozneje kot prefek^t in vodja Alojzijevišča v Ljubljani naklonjen prijatelj mlademu Josipu Jurčiču, ki se je tedaj vzdajal v zavodu Alojzijevišču.

Drugi in tretji razred in nižjo gimnazijo je Davorin dovršil v Ljubljani, višjo gimnazijo pa v Trstu. Potem je šel na Dunaj, učiti se prava, kjer je leta 1861. napravil državnopravni izpit.

Poleg vseh naukov je Davorina najbolj zanimala glasba. Ko je bil še na gimnaziji v Ljubljani, je že zložil nekoliko slovenskih pesmi, ki so jih popevali njegovi sošolci pod njegovim vodstvom. Učitelja glasbe sta mu bila v Ljubljani Mašek in Rihar, v Trstu pa Sinico in Ricci.

Ko je prišel Davorin na Dunaj, je poleg pravoslavja posebno gojil glasbene nauke. Po cele popoldneve je presedel v dvorni knjižnici, pregledaval razne skladbe in se tako izobraževal v glasbi.

Koncem leta 1859. so na Dunaju ustanovili »Slovansko pevsko društvo« in izbrali Davorina za pevovodjo. To društvo, kamor so prav radi zahajali tudi Hrvatje, Srbi in Bolgari, je imelo svoje sestanke v dvorani »Zum goldenen Sieb« in »Zum Lothringer«, kamor je časih prišel tudi slavnoznani nabiralec srbskih narodnih pesmi — Vuk Štefanović Karadžić. Peli so poleg raznih slovenskih, hrvatskih in srbskih pesmi tudi skladbe, ki jih je Davorn zlagal nalašč v ta namen, kakor »Hej, rojaki«, »Pobratimija«, »Strunam«, »Mornar« in druge.

Dne 16. maja leta 1860. je uglasbil Davorin pesem »Naprej, zastava Slave!« Besede za to skladbo je zložil prerano umrli Simon Jenko. Ko je Davorin dobil to pesem od pesnika Simona, je večkrat poizkušal, da jo uglasbi, pa ni mogel dobiti pravega napeva, ki naj bi odgovarjal besedilu. Ves trud mu je bil zaman. Dne 16. maja gre popoldne v Baderjevo kavarano, ki je bila blizu starega vseučilišča. Tu začne čitati časopis »Presse«, ki je v podlistku napadal in grdil slovenski narod. Ta članek tako razsrdi Davorina, da vrže list iz rok in odide iz kavarne. Na ulici pa začne hipoma

tiho pri sebi peti pesem »Naprej, zastava Slave!« Postane in ves začuden vzklíkne: »Glej, tako dolgo sem se brezuspešno trudil, da bi dal napev tej pesmi, a sedaj sem ga dobil iznenada, razburjen zaradi grdnje Slovencem sovražnega lista!« Nato gre v Prater in v gostilnici »Zum Hirschen« napiše pesem tako, kakor jo še danes pojo.

Jenkovo pesem »Naprej, zastava Slave!« so prvič peli v javnosti dne 22. oktobra leta 1860. ob navzočnosti mnogoštevilnega slovanskega občinstva pri besedi »Slovanskega pevskega društva« v dvorani pri Sperlu na Dunaju. Njeni glasovi so vse navzoče tako razvneli, da odobravanju ni bilo ne konca ne kraja. Kmalu nato se je raznesla po vsem slovenskem in slovanskem svetu ter malone postala narodno blago. Posebno Čehi in Hrvatje niso poznali slavnostne prilike, ki bi je na njej ne bili peli; celo vojaške vojne godbe so jo svirale ob pohodu v Plevno, Sofijo in Kars.

Ko je bil Davorin v četrtem letu pravoslovja, se je odločil, da sprejme mesto pevovodje v pravoslavni občini v Pančevu na južnem Ogrskem. To mesto mu je ponudil ravnatelj dunajske glasbene visoke šole — Helmesberger. Službo je nastopil meseca januarja leta 1863. Razen narodnih pesmi, ki jih je harmoniziral Kornelij Stanković, Srbi v tem času še niso imeli skladb za besede (koncerte). Zaradi tega je zložil Davorin za vsako besedo kako novo pesem.

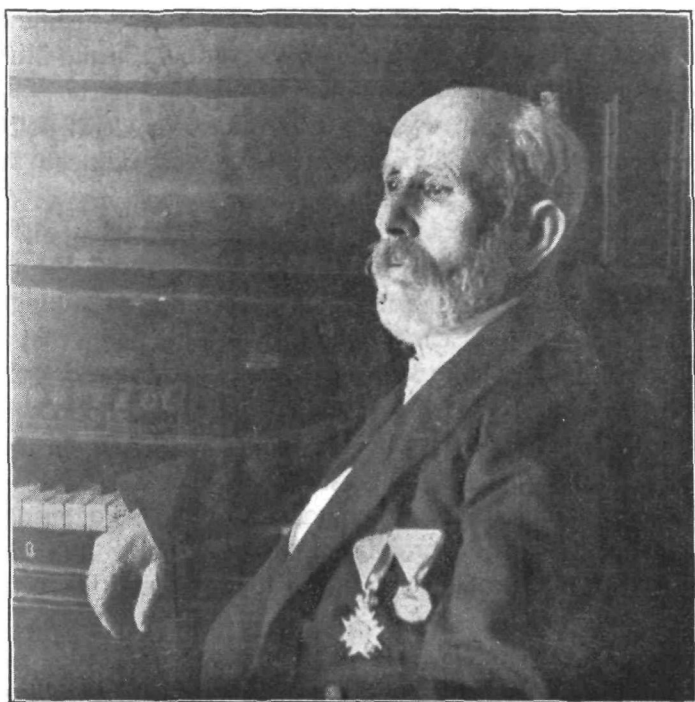
Leta 1865. mu je ponudilo »Belgrajsko pevsko društvo« mesto pevovodje. Ker je dobro vedel, da bodo v srbski prestolnici veliko ugodnejše okolnosti uspešnemu njegovemu delovanju na polju glasbene umetnosti, se je odzval temu pozivu, dasi so Pančevci napeli vse sile, da bi ga obdržali v svojem mestu, ter se je še istega leta preselil v Belgrad. Leta 1871 ga je pozvalo ravnateljstvo kraljevega srbskega narodnega gledališča, da prevzame na njem mesto kapelnika in skladatelja. Na tem mestu je ostal 32 let — do svoje upokojitve. Sedaj se je naselil v ljubi slovenski domovini, ki ji je vedno hranil zvesto srce. V Ljubljani je preživel večer svojega življenja.

Jenko je zložil za gledališče in za pevska društva več nego 200 pesmi, 5 overtur in 2 opereti.

Njegovo plodonosno delovanje so priznavali doma in v tujini. Mnoga srbska učena in pevska društva so ga imenovala za svojega častnega člana. Mesti Ljubljana in Kranj sta ga sprejeli za svojega občana. Glasbena Matica, naš najodličnejši glasbeni zavod, mu je poklonil častno članstvo.

Petdesetletnico njegove skladbe »Naprej, zastava Slave!« so posebno slovesno praznovali v Kranju in v Ljubljani. Sivolasi starček je bil ob tej priliki predmet presrčnih čestitanj. Zanimivo je, da se je dotične spominske slavnosti v Kranju udeležila tudi sestra pesnika Simona Jenka — Lenka, ki še danes živi v Mavčičah.

Umrl je Davorin Jenko dne 26. novembra leta 1914. In v soboto, dne 28. novembra, so ga slovesno spremili do zadnjega počivališča, ki ga je dobil v ljubi zemlji domači.

Skladatelj Davorin Jenko
(1835 — 1914)

Davorin Jenko zavzemlje zaslužno mesto med našimi starejšimi skladatelji, kakor so bili: Rihar, Potočnik, Fleišman, oba Maška, Vilhar in brata Ipavca. Kakor ti njegovi tovariši, tako se je tudi Jenko poglobil v našo narodno pesem in našel v njej vso tisto mehkost in čudovito melodioznost, ki jo je znal vdahniti svojim globoko občutenim skladbam. Zato nam te skladbe še danes sezajo do srca in bude spoštovanje in hvaležnost do tega vrlega moža, ki mu bodi med nami nesmrten spomin!

Majka, ne žaluj! . . .

*Oj, sinica priletela,
majki je na okno sela:
„Cicifuj, cicifuj,
majka, ne žaluj! . . .“*

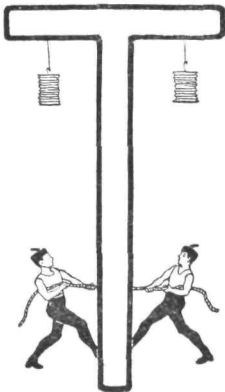
*Pod nebo je odletela,
ko je pesemco zapela;
o pod oknom črni vran
tožil je ves dolgi dan. . .*

Davorinov.

SLOVAN SLOVANOV:

Mraz.

isto leto je padel meter debel sneg. Nato je posijalo solnce, sneg se je pričel tajati, nakar je pribučala burja. Zažvižgalo je okolo hiše, in okna so zašklopotala. Iz tajajočega se snega je nastala ledena plast . . .

»Kaj bo, če ne odjenja? Kurjave zmanjkuje, mraz pa vedno hujši. Še teden lahko skromno kurim, potem bomo pa jedli sirovo in se gredli ob mrzli peči.«

Kajzarjeva Meta je tarnala, mož se je pa zravnal in odšel. Neprijetno mu je bilo, poslušati to javkanje. Vedel je, da bo tako, ker je šele januar,

in ni bilo torej še misliti na pomlad, ali sitno se mu je zdelo, zdaj govoriti o tem, ko je v drvarnici še kupček polen, napravljenih iz panjev. Vse je šlo, in prišla je vrsta tudi nanje.